Posudek vedoucího diplomové práce

Anastasiia Vasilevskaia

Поэтические объединения русского зарубежья в межвоенном Белграде на примере кружка «Гамаюн»

Praha, UVES FFUK, 2024, 60 s.

Výzkum ruské meziválečné emigrace je velice plodným a atraktivním tématem, které na FFUK rozvíjela celá řada absolventských prací. Dosud však byly práce věnovány především osobnostem, které působily v Československu.[1] Práce Anastasiji Vasilevské je v tomto ohledu odlišná, protože se rozhodla zaměřit na tematiku ruské porevoluční emigrace na území Jugoslávie (respektive Království SHS).[2] Tato země byla jedním z hlavních center jak ruské emigrační diaspory, tak intelektuální elity. Jugoslávie byla spolu s Československem zemí, které ruskou emigraci institucionálně a finančně podporovaly. Nicméně architektura této pomoci se v jugoslávském případě odlišovala a odlišný profil měla také ruská exilová komunita.

Diplomová práce má standartní strukturu i rozsah. Po úvodu a přehledu pramenů a literatury následuje vlastní tělo práce členěné na tři výrazné kapitoly. V první se autorka pokouší charakterizovat Bělehrad jak jedno z center ruské emigrace, a zvláště jeho literární život. Ve druhé se zaměřuje na literární kroužek Gamajun a charakterizuje jeho hlavní tištěný výstup sborník *Гамаюн – птица вещая* (1924). Ve třetí části práce autorka přináší medailonky tří nejvýznamnější autorů kroužku I. N. Goleničševa-Kutuzova, J. B. Bek-Sofijeva a A. P. Durakova. Práci završuje závěr a bibliografie.

Diplomantka se rozhodla věnovat literární části emigrace usídlené v Bělehradě se zaměřením na kroužek mladých básníků Gamajun. Dlužno podotknout, že Bělehrad (resp. královská Jugoslávie) byl na mapě ruské emigrační diaspory významný z hlediska církevního, vojenského, politického a vědeckého. Z hlediska literatury však nepatřil ke špičkovým centrům ruského exilu, ustupoval ve svém významu nejen Paříži a Berlínu, ale také Praze. Pozornost badatelky se tak nutně upírá k literárním jevům nikoli prvořadého významu. Práce je však zaměřena na obor dějiny ruské emigrace, a nikoli literárněvědně. Proto je z badatelského

---

[1] Jednalo se o tyto práce: M. Haicl. Filosofické dílo Nikolaje Losského (2016); N. Dopitová. Vědecká činnost A. V. Florovského v Praze (2016); Dana Slobodová (Pilátová). Filosofie pedagogiky Sergeje Gessena (2016); L. Zemánek. Člověk, právo a stát v myšlení Pavla Novgorodceva (2018); M. Rábelová (Procházková). Život ruských gymnázií v meziválečném Československu (2018); V. Jelínková. Generální ředitel Škodových závodů v Plzni Vilém Hromádko a jeho obchodní vztahy se Sovětským svazem (2018); N. Bažantová. Pojetí ruské literatury v díle N. J. Osipova (2019); K. Konvalinková. Vydavatelská činnost ruské meziválečné emigrace v Československu (2019); N. Dopitová. Pojetí česko-ruských vztahů v díle A. V. Florovského (2020); N. Bažantová. Život a filantropické projekty hraběnky S. V. Paninové (2022); A. Osinovskaia. Obrazovatel´noje prostranstvo russkogo zarubež´ja: na materiale žurnala „Russkaja škola za rubežom“ (2022); K. Tesařová. Michail Gorelov, jeho dílo a stopa v Československu (2023); K. Slepko. Prózy Jevgenije Nikolajeviče Čirikova (2023).
Téma současné ruské emigrace je obsaženo v pracích: M. Šnajdrová. Spolková činnost ruskojazyčné menšiny v současné Praze (2019); A. Pits. Současná imigrace občanů Ruské federace do České republiky (2022).

[2] Téma spojené s ruským exilem v Jugoslávii zpracoval D. Vydrin. Obstojatel´stva vozniknovenija Russkoj pravoslavnoj cerkvi zagranicej (2016).

hlediska téma práce zdařile zvolené, protože na rozdíl od výzkumu v oblastech již zpracovaných umožňuje přinést nové výsledky a nová fakta. Kvalita zkoumaného literárního textu zde není prvořadým kritériem. Pro dějiny exilu a kultury je důležité zpracovat určitý typický jev, který je možné srovnat s analogickými jevy v rámci ruské emigrace, uchopit jej typologicky a komparativně.

Z tohoto hlediska práce nabízí ucelenou informaci o literárním kroužku a díle jeho tří hlavních autorů. Je však potřeba poznamenat, že faktografický a informační přístup zde převažuje nad přístupem analytickým a typologickým. Shromážděná fakta mají sama o sobě badatelský význam, avšak diplomantka nevyužila potenciálu zhodnotit je z hlediska kontextu celé ruské emigrace. U analýzy básnického kroužku se nabízí možnost srovnat jej s analogickými jevy v dalších centrech exilu, či alespoň s pražským uskupením *Skit poetov*, dále se zamyslet nad postavením kroužku v rámci ruské exilové literatury/poezie té doby.

Charakteristika Bělehradu jako centra ruského exilu je sice věcně správná a pro práci dostačující, avšak je také selektivní a závislá na užité literatuře. Při hlubším zpracování tématu bych doporučil nejen širší a fundovanější záběr, ale také samostatnější přístup. Zcela vypadla role ruských intelektuálů na bělehradské univerzitě a v dalších srbských/jugoslávských vědeckých institucích.

Literární život ruského exilu v jugoslávské metropoli by také měl být zasazen do kontextu místní srbské/jugoslávské kultury. Ta prožívala ve sledovaném období bouřlivý vývoj, který se nevyhnul vlivům ruské (exilové i sovětské) kultury a ruského exilu v míře, která je patrně větší, než tomu bylo v meziválečném Československu.

Práce nabízí celou řadu variant, jak téma rozšířit a v bádání dále pokračovat. Zajímavá studie by mohla vzniknout například o vazbách mezi I. N. Goleničševem-Kutuzovem a V. I. Ivanovem.

Nechť jsou výše uvedené výhrady chápány jako náměty, jakým směrem by se budoucí bádání diplomantky mohlo ubírat. Vedoucí práce si uvědomuje, že zpracování tématu ruské emigrace v Jugoslávii je pro badatele obtížnější než zpracování exilu v Československu. V případě Československa má zájemce k dispozici velice kvalitní tištěné pomůcky, které nabízejí to nejdůležitější – přehled osobností a jejich děl a odkazy na archivní a tištěné zdroje.[3] V případě ruského exilu v Jugoslávii podobné příručky zatím absentují a badatel si musí seznamy osobností a rešerše defacto s pomocí dostupné sekundární literatury vytvářet sám. Tento úkol je velice složitý a překračuje rámec diplomové práce. Ta je kvalitním přínosem pro vědecké prostředí a dobrým začátkem dalšího bádání v této oblasti. Kéž toto bádání bude i nadále pokračovat.

---

[3]BĚLOŠEVSKÁ, L. (ed.) et al.: Kronika kulturního, vědeckého a společenského života ruské emigrace v Československé republice = **Chronika** kul‘turnoj, naučnoj i obščestvennoj žizni russkoj **emigracii** v Čechoslovackoj respublike. Praha 2000; HAŠKOVÁ, D. (ed.) et al.: Predstaviteli èmigracii s territorii byvšej Rossijskoj Imperii v Čechoslovakii (1918-1945): biografičeskij slovar´; KOPŘIVOVÁ, A. – BABKA, L.: Russkaja èmigracija v Prage (1918-1945): putevoditel‘ = Ruská emigrace v Praze (1918-1945): průvodce. Praha 2022; PODANÝ, V. – BARVÍKOVÁ, H.: Emigrace z Ruska v meziválečném Československu: prameny v českých, moravských a slezských archivech. Praha 2000; RACHŮNKOVÁ, Z. – ŘEHÁKOVÁ, M. – VACEK, J.: Práce ruské, **ukrajinské** a běloruské emigrace vydané v Československu 1918-1945 (**bibliografie** s biografickými údaji o autorech) = Trudy russkoj, ukrainskoj i belorusskoj emigracii, izdannyje v Čechoslovakii v 1918-1945 gg. (bibliografija s biografičeskimi dannymi ob avtorach). Praha 1996.

Diplomová práce Anastasije Vasilevské splňuje kritéria kladená na tento typ absolventské práce, doporučuji ji k obhajobě a hodnotím stupněm výborně.

V Litoměřicích 14. srpna 2024

doc. PhDr. Hanuš Nykl, Ph.D.